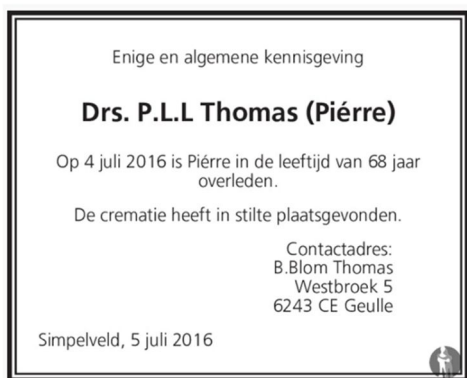

Plotseling een wespenspecialist minder: herinneringen aan Pierre Thomas (1949-2016)

Theo Peeters, Ad Mol & Kees van Achterberg

Op zaterdagavond 30 juli begon ik te bladeren in het nieuwe augustusnummer van het Natuurhistorisch Maandblad. Het was een themanummer over insecten van de Meinweg en misschien zou er iets van Pierre en de onderzoekingen met zijn Malaiseval in staan. Helaas geen wespstukje, maar ik vond wel een artikel van Theodoor Heijerman en Pierre Thomas over een nieuwe Eucnemidae voor Nederland. Achter de naam van Pierre stond een kruisje. Ik bladerde verder en zag verderop de naam van Anton Cox met een soortgelijk kruisje. Een raar gevoel becroop me en ik vertelde het aan mijn vriendin die zei: google effe. Ik google-de 'Pierre Thomas Simpelveld' en ja hoor, hij was gestorven, op 4 juli, in de leeftijd van 67 jaar.

Priem- en neuswespen (Theo Peeters)

Voor mij was dit een bizarre situatie. Met Pierre had ik de afgelopen twee jaren vrij regelmatig contact. We hadden elkaar gevonden in de studie van enkele groepen van microwespen, de Proctotrupidae en Diapriidae, die door Pierre respectievelijk de Nederlandse namen priemwespen en neuswespen hadden gekregen. Pierre was al op het eind van de 80-tiger jaren van de vorige eeuw met de studie van deze groepen begonnen, ikzelf vanaf 2014. Pierre concentreerde zich vooral op de priemwespen, mijn voorkeur gaat uit naar Diapriidae. Vanaf 2015 wisselden we materiaal en onze literatuurlijsten uit en bekeken enkele keren samen de kleine wespjes. Ik reisde tweemaal naar Maastricht, waar Pierre als vrijwilliger werkte in de collectie van het Natuurhistorisch

Museum in Maastricht (NMM) en waar hij tijdelijk zijn collectie uit het Naturalis Biodiversity Center (voormalig RMNH) te Leiden had gestald. Pierre bezocht eenmaal het Natuurmuseum Brabant in Tilburg (NBT). We verhuisden in maart j.l. nog samen met een busje een groot aantal dozen met Proctotrupidae en Diapriidae naar het NBT en het NNM, zodat we ook tijdens de sluiting van de Naturalis-depots zelf door konden werken aan de collectie.

Ik kende Pierre verder niet zo heel goed; ons contact was nog pril, maar met hulp van zijn eigen informatie op enkele websites, de IM geschreven door Reinier Akkermans (2016) en diverse mensen hebben we toch een globale levensloop kunnen reconstrueren.

Fragmenten uit zijn levensloop

Pierre werd geboren in Kerkrade op 28 februari 1949. Hij groeide op in een gezin dat bestond uit vier kinderen waarvan Pierre de oudste was.

Pierre genoot tussen 1962 en 1967 zijn HBS-b opleiding bij de franciscanen aan het St-Antonius Doctor College te Kerkrade en volgde daarna de analistopleiding in Sittard.

Na zijn diensttijd en een tijdje werk op allerlei plekken besloot hij om biologie te gaan studeren aan de Universiteit in Leiden want botanie had zijn interesse. Van 1972-1988 studeerde hij biologie maar ook geologie en tijdens deze periode werd ook zijn liefde voor de entomologie aangewakkerd. In 1982 werd Pierre lid van de NEV en onder begeleiding van Hymenoptera conservator Kees van Achterberg werkte hij in het RMNH aan zaagwespen (Symphyta). Tussendoor verdiende hij de kost met assistentschappen bij het Rijksherbarium. In 1987 volgde hij een Hymenoptera-workshop in Canada waar hij kennis maakte met de kleine parasitaire wespen en waar waarschijnlijk ook de kiem werd gelegd voor zijn latere werk aan Proctotrupidae en Diapriidae. Pierre studeerde af op soortvorming bij duizendblad (*Achillea*) en op cladistische fylogenie van het genus *Dolerus* (Hymenoptera: Symphyta). Naast dit afstudeerverslag stammen uit deze periode bij het RMNH enkele publicaties over bladwespen (zie bibliografie hieronder).

In 1988 keerde Pierre terug naar Limburg, ging wonen in Heerlen en richtte zijn eigen ThoCo op, Thomas Consult een eigen bureau dat ecologische adviezen gaf aan gemeenten, provincie, ontgronders en natuurbeschermers. Daar viel in die tijd echter geen droog brood mee te verdienen en om te kunnen leven liet Pierre zich omscholen tot informatiedeskundige. Van 1991-1995 werkte hij als projectmanager in de automatisering. Pierre was in de negentiger jaren ook zeer betrokken bij het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Hij was bestuurslid, secretaris van de werkgroep Behoud Schinveldse Bossen en Brunssummerheide, voorzitter van de Kring Heerlen

en leidde tussen 1998-2000 Stichting De Lierlei, het projectbureau voor onderzoek van natuur en landschap in Limburg dat gelieerd is aan het Natuurhistorische Genootschap. Uit de lijst van publicaties van projectbureau De Lierlei zijn twee grote onderzoeksprojecten opgenomen in de bibliografie van Pierre verderop in deze herinnering nl. de Beegderheide en de Groote Heide bij Venlo. Van deze inventarisaties verschenen ook themanummers van het Natuurhistorisch Maandblad. Diverse kleinere projecten uit die tijd zijn niet opgenomen in zijn bibliografie.

In het eerste decennium van deze eeuw kreeg Pierre te maken met een depressie, overspoeld met alcohol. Pierre nam zelf de stap naar opname in een kliniek en dit vormde het keerpunt. Hij pakte de kans en had de kracht om te ontsnappen aan de drank. Langzaam kwam zijn leven weer op de rails en werd Pierre weer de oude.

Tussen 2011-2014 gaf Pierre biologieles aan het Sint-Maartenscollege en het Bonnefantien College te Maastricht. Daarna ging hij met pensioen. Daar heeft hij helaas niet zo heel lang van kunnen genieten want in de nacht van 4 op 5 juli 2016 overleed hij, mogelijk aan een longembolie als gevolg van de heupoperatie eerder dit jaar.

Fig. 1. Pierre Thomas: op zijn werkplek, 29 februari 2012, Foto P. Beuk.

Herinneringen

Pierre's favoriete excursiegebieden waren de Eifel, Ardennen en het Maasdal. Zijn terreinkennis was geweldig en hij wist veel van planten, zijn eerste liefde, maar ook paddenstoelen, mossen en vogels hadden zijn interesse. Daarnaast was Pierre toch vooral entomoloog. Samen met enkele collega-entomologen halen we hieronder nog wat herinneringen op aan Pierre.

Bladwespen (Ad Mol)

Mijn eerste contact met Pierre dateert van oktober 1983, naar aanleiding van mijn eerste artikeltje over bladwespen. Pierre studeerde toen biologie in Leiden

en was bezig met een afstudeerproject bij Kees van Achterberg over bladwespen. In die periode was hij bezig om een groot deel van de collectie bladwespen van het toenmalige Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in Leiden te determineren, een klus waar hij tot aan zijn afstuderen in 1988 mee bezig is geweest. De collectie bladwespen bevond zich niet in het hoofdgebouw aan het Rapenburg, maar was speciaal voor Pierre ondergebracht in een dependance in de Vreewijkstraat in Leiden. Daar heb ik Pierre regelmatig bezocht en we hebben er brede discussies over bladwespen gevoerd, ondermeer over de taxonomische problemen in het genus *Perichista* (Fig. 3). Uit het werk van Pierre in die periode zijn drie publicaties over bladwespen voortgevloeid (Thomas 1985, 1987 en Mol & Thomas 1991).

Pierre had gehoopt na zijn afstuderen in Leiden te kunnen blijven om aan bladwespen verder te kunnen werken. Hij had plannen voor een bewerking van de genera *Dolerus* en *Pristiphora*, alsmede voor het samenstellen van een wereldomvattende catalogus voor de bladwespen. Maar toen dat niet lukte is hij teruggegaan naar Limburg. Hij heeft zich daar laten omscholen tot informatiedeskundige. Maar hij is ook de entomologie trouw gebleven en heeft onder meer gewerkt voor de Stichting De Lierlei, die verbonden is aan het Limburgs Natuurhistorisch Genootschap, en die zich bezighoudt met inventarisaties, monitoring en onderzoek in natuurgebieden en het geven van beheeradviezen. Pierre heeft in dat kader o.a. meegewerkt aan een beheersadvies voor de Beegderheide (Hermans & Thomas (red.) 1996), waarvoor hij onder meer de bladwespen heeft bewerkt. Maar sinds zijn vertrek uit Leiden was zijn belangstelling voor bladwespen afgenomen. Hoewel hij nog regelmatig op excursie ging en daarbij naar eigen zeggen ook wel bladwespen verzamelde, heeft hij er niet meer over gepubliceerd en leek te zijn afgehaakt (van Aartsen 1997).

Fig. 2. Pierre Thomas tijdens wandeling in Gimnée, 16 december 2008. Fotograaf onbekend.

Ik heb lange tijd weinig contact meer met Pierre gehad, vooral in de periode dat het slecht met hem ging. Maar het deed me veel plezier hem in de afgelopen twee jaar weer te zien op de vergaderingen van de afdeling Zuid van de NEV. Hij sprak daar weliswaar niet meer over bladwespen, maar hield enthousiaste verhalen over de parasitaire wespen waarmee hij zich op dat moment bezig hield.

Fig. 3. *Periclista pilosa* vrouw op een eikenknop; een van de nieuwe bladwespen voor ons land waarover Pierre en ik (AM) regelmatig hebben gesproken (Moerputten 1 mei 2005). Foto Tineke Cramer.

RMNH Leiden (Kees van Achterberg)

Het is onvoorstelbaar dat Pierre er opeens niet meer is na de vele jaren van samenwerking. Mijn gedachten gaan terug naar het begin van onze tijd in Leiden. Pierre begon pas laat aan zijn studie biologie. Hij volgde eerst een opleiding tot analist tot hij 5 jaar na zijn HBS-b diploma besloot om taxonoom te worden en daarvoor was Leiden een geschikte universiteit. Pierre viel niet alleen op doordat hij een stuk ouder was, maar ook door zijn nette klassieke outfit, wat in de 70-er jaren onder studenten geen regel was. Omdat hij ook in Hymenoptera geïnteresseerd was, hadden we al snel contact; we zagen elkaar tijdens veldexcursies in Nederland en in Spanje, na 1982 in de collectie (ik was inmiddels van medestudent conservator Hymenoptera geworden), bijna dagelijks tijdens zijn afstudeeronderwerp in het museum (1982-1988), tijdens NEV vergaderingen en soms bij hem thuis in het kleine Leidse appartementje. Pierre had een complexe persoonlijkheid, waarvan de twee kanten zeer verschillend waren. Als iets anders ging dan verwacht dan kon hij zeer emotioneel en driftig reageren. Een negatief oordeel was dan snel geveld. Hij heeft daar tijdens zijn studie biologie (1972-1988) en ook later tijdens zijn professionele periode veel last van gehad. Het verklaard mede waarom hij pas zo laat afstudeerde op zijn scriptie over de Dolerinae (een groep van bladwespen). Een andere reden was de brede belangstelling van Pierre; hij deed zowel entomologie als botanie en had bij botanie 5 jaar (tot 1982) een student-assistentschap.

Ik zal Pierre vooral herinneren door zijn andere kant. Hij wilde graag zijn kennis delen, was een uitstekende gastheer, had een brede kennis van zowel planten als insecten, was een uitstekende verzamelaar en prepareerde de verzamelde Hymenoptera op een uitstekende wijze. De collectie Hymenoptera die hij samengebracht en die nu in Naturalis staat is een blijvend aandenken aan zijn vakmanschap.

Plotseling eind (Theo Peeters)

Op de wintervergadering van de NEV in februari 2015 hield ik een kort verhaaltje over Ismaridae en enkele Diapriidae. Pierre was er ook en we hebben daar afgesproken elkaar op te gaan zoeken en informatie uit te wisselen. Alle priemwespen van onderzoeksgebied De Kaaistoep bij Tilburg of die ik zelf verzamelde gingen voortaan naar Pierre, met de afspraak dat hij t.z.t. een adam-eva-collectie (een term van Simon van Ooststroom (1906-1982), ook botanicus en hymenopteroloog; van iedere soort een mannelijk en een vrouwelijk exemplaar) zou maken voor Natuurmuseum Brabant en in ons Kaaistoepverslag zou publiceren.

Bij mijn eerste bezoek aan Maastricht hebben we de genera van de Proctotrupidae doorgenomen. Literatuur werd uitgewisseld en Pierre liet me de determinatiekenmerken zien en vertelde over zijn vangsten. Hij werkte vooral aan de Proctotrupidae en Diapriidae van de malaiseval in de Meinweg. Bij zijn bezoek aan Tilburg heeft hij vooral een serie determinaties van mijn Diapriidae gecontroleerd. En hij vertelde ook over een nieuwe kniptorachtige die hij had gevonden in de malaiseval van de Meinweg (zie Heijerman & Thomas 2016).

Bij mijn tweede bezoek aan Maastricht hebben we vooral Diapriidae bekeken, en gaf hij ook aan om aan de galwespencollectie van Dettmer te gaan werken. Het was een genot om de door hem geprepareerde dieren onder de binoc te zien. Mooi prepareren was toch wel een van zijn grote vaardigheden en daarna sorteren, determineren en in het gelid zetten van wespen. En uiteraard werd er tijdens onze ontmoetingen gepraat over verfijnde prepareertechnieken. Pierre prepareerde zelfs wespjes aan haar van eigen hoofd! (Fig. 4). Hij had een prachtige collectie parasitaire wespjes waarvan een referentiecollectie van Limburgs materiaal naar het NMM en de rest naar Naturalis is gegaan.

We sloten die werkdag samen af en liepen vanaf het NMM naar het station. Pierre stapte halverwege op de bus naar Simpelveld. Hij liep al een stuk moeilijker dan de eerste keren dat ik hem ontmoette en hij vertelde onderweg o.a. dat hij in de komende zomer een heupoperatie zou ondergaan.

Op 22 juli stuurde ik nog een briefje naar Pierre om een nieuwe afspraak te maken en samen onze kennis

van de kleine wespjes verder te verdiepen. Er kwam geen antwoord.

Nu weet ik waarom. Ik mis hem. Wat vreselijk jammer dat hij nu al moest heengaan. Familie en alle anderen, die hem van nabij kenden, wensen wij veel sterkte met dit verlies.

Fig. 4. *Exallonyx wasmanni* (boven, man 8.xii.2015; onder vrouw 28.x.2015), Simpelveld, Schilterstraat 60, alt. 150 m, eigen tuin, YPTrap, leg. en det. Pierre Thomas 2015. Deze priemwespen zijn vastgeplakt aan hoofdhaar van de verzamelaar. Foto's Kees Zwakhals.

Bibliografie Pierre Thomas

- Thomas, P., 1985. New species of sawflies for the fauna of the Netherlands (Hymenoptera: Tenthredinidae). - Entomologische Berichten 45: 112-114.
- Thomas, P.L.L., 1987. An annotated catalogue of primary types of Symphyta (Hymenoptera) in The Netherlands. - Zoologische Mededelingen 61 (5): 61-78.
- Thomas, P.L.L., 1988. De fylogenie van de Selandriinae s.l. (Hymenoptera: Tenthredinidae). - Verslag van een twaalfmaands onderwerp aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, 42 pp.
- Mol, A.W.M. & P.L.L. Thomas, 1991. De bladwesp *Tenthredo thompsoni* in Nederland (Hymenoptera: Tenthredinidae). - Entomologische Berichten 51 (9): 117-
- Hermans, J.T. & P.L.L. Thomas (red.), 1996. De Beegderheide. Flora- en faunakartering. Beheersvisie.

- Natuurhistorisch Genootschap Limburg, 184 + 224 pp.

- Thomas, P., 1996. Proctotrupidae van de Beegderheide. - Natuurhistorisch Maandblad 85 (10): 217-218.
- Thomas, P.L.L. & J. Macek, 1996. Diapriidae: 129-130. In: J.W. van Zuijlen et al. (red.), Brand-stof. Een inventarisatie van de entomofauna van het natuurreservaat 'De Brand' in 1990. - Tilburg, Insektenwerkgroep KNNV-afdeling Tilburg, 228 pp.
- Thomas, P., 1997. Diapriidae (Hymenoptera: Proctotrupoidea) van de Beegderheide. - Natuurhistorisch Maandblad 86 (1): 10-11.
- Hermans, J.T. & P.L.L. Thomas (red.), 1997. De Grootte Heide. Flora en faunakartering & Beheersvisie. - Natuurhistorisch Genootschap Limburg, 120 + 189 pp.
- Thomas, P., 1998. Inleiding. - Natuurhistorisch Maandblad 87 (1): 1-2.
- Apeldoorn, R. van, C. Klein Douwel & P. Thomas, 1999. Overleeft de hamster? - Zoogdier 10 (4): 7-13.
- Heijerman, T. & P. Thomas (†), 2016. *Dromaeolus barnabita*, een nieuwe doodhoutkever voor Nederland. - Natuurhistorisch Maandblad 105 (8): 160-165.

Dankwoord

Een zus en broer van Pierre, Reinier Akkermans, Paul Beuk en Olaf Op den Kamp waren belangrijke informatiebronnen voor het samenstellen van deze herinnering. Paul Beuk, Tineke Cramer en Kees Zwakhals danken we voor het beschikbaar stellen van foto's.

Geraadpleegde literatuur

- Aartsen, B. van, 1997. De Nederlandse Symphyta (Blad-, hout- en halmwespen). - Nieuwsbrief Sectie Hymenoptera van de NEV 5: 18.
- Akkermans, R., 2016. In memoriam Pierre Thomas (1949-2016). - Natuurhistorisch Maandblad 105 (10): 250.
- <https://nl.linkedin.com> Eigen pagina Pierre Thomas [geraadpleegd in september 2016]
- www.nev.nl. Ledenlijst: eigen biografie Pierre Thomas [geraadpleegd in september 2016]

Summary

Pierre Thomas (1949-2016) died on the 4th of July of this year. He was a Dutch biologist with many interests in natural history and was a wasps-specialist in Symphyta, Diapriidae and Proctotrupidae. His collection is kept in the Natural History Museum of Maastricht and in the collection of the NCB Naturalis in Leiden. In this obituary we sampled some information about his life, wrote some personal words and made up his bibliography.